

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

MONIKA LEZNOVÁ

III. ročník – prezenční studium

obor: Speciální pedagogika předškolního věku

**PÉČE O ROZVOJ DĚTSKÉ ŘEČI V LOGOPEDICKÉ
TRÍDĚ BĚŽNÉ MATEŘSKÉ ŠKOLY**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Eva Rádlová, Ph.D.

OLOMOUC 2010

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Péče o rozvoj dětské řeči v logopedické třídě běžné mateřské školy vypracovala samostatně, za odborného dohledu Mgr. Evy Rádlové, Ph.D. a použila jsem jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci 15.5.2010

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Mgr. Evě Rádlové, Ph.D., za odborné vedení práce a poskytování cenných rad a ředitelce, učitelkám a rodičům dětí MŠ Vlára Slavičín, kteří mi umožnily provést šetření.

OBSAH

ÚVOD	6
1 MATEŘSKÁ ŠKOLA	7
2 LOGOPEDICKÁ TŘÍDA	7
3 MEYER MARKS A VÁCLAV ŽILKA	9
4 ŽILKA VERSUS DANIEL	11
5 DŘEVĚNÁ PÍŠŤALKA	13
5.1 Hudební tábory pro děti	15
5.2 Co řekli o profesoru Žilkovi a jeho Dřevěné píšťalce	15
5.3 Léčivá píšťalka	16
6 VESELÉ PÍSKÁNÍ – ZDRAVÉ DÝCHÁNÍ	17
6.1 Jak vypadá sopránová zobcová flétna	18
6.2 Jak držíme zobcovou flétu	19
6.3 Označení prstů	19
6.4 Nasazení tónu	20
6.5 Rytmičkový doprovod	20
6.6 Správné dýchání	20
6.7 Jak nabízet píšťalku nejmenším dětem	23
7 VÝZKUMNÁ ČÁST	25
7.1 Cíl výzkumu	25
7.2 Prostředí a doba výzkumu	25
7.3 Výzkumný vzorek	26
7.4 Výzkumná metoda	30
7.5 Cvičení pro začátek	30
7.5.1 Jóga pro děti	30
7.5.2 Individuální dechová cvičení	31
7.5.3 Dechová cvičení s legráčkami	32
7.5.4 Dechová cvičení ve dvojici	33
7.5.5 Dechová cvičení ve skupince	34
7.6 Poznáváme první tóny	36

7.6.1	Cvičení s Honzíkem.....	36
7.6.2	Cvičení s Adélkou.....	38
7.6.3	Cvičení s Gustíkem.....	40
7.6.4	Cvičení s Fanynkou.....	42
7.7	Závěr výzkumu.....	43
8	ZÁVĚR.....	44
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	46
10	SEZNAM PŘÍLOH	48
	ANOTACE.....	49

PŘÍLOHY

ÚVOD

Na konci 50. let 20. století přišel po dlouhém bádání Meyer Marks, americký alergolog, na myšlenku pomáhat dětem s astmatem a dýchacími potížemi hrou na dechový nástroj a zpříjemnit jim tak jinak ne moc zábavnou terapii. Jeho nápad se zalíbil mnoha alergologům a pediatrům po celém světě. U nás na něj pak navázal český hudebník a pedagog Václav Žilka, jen s tím rozdílem, že dechové nástroje jako byly hoboj, klarinet, aj. vyměnil za „obyčejnou“ dřevěnou zobcovou flétnu, pro malé děti nástroj mnohem jednodušší na ovládání a snazší na naučení. Začal pořádat pobytové tábory i individuální lekce hry na zobcovou flétnu a pokoušel se tak zkvalitnit dětem fyziologii dýchání, posílit jejich dýchací svalstvo a v neposlední řadě také zpříjemnit život i přes jejich dýchací potíže.

Jeho myšlenka mě opravdu velmi zaujala, možná i proto, že již patnáct let na zobcovou flétnu hraji a proto jsem se rozhodla vyzkoušet, jestli by jeho metodika mohla pomáhat i dětem v mateřské škole navodit správné dýchání a zlepšit tím jejich řečové schopnosti.

Cílem práce bylo sesbírat co největší množství materiálů o Václavu Žilkovi a jeho metodice a s laskavým svolením paní ředitelky i rodičů dětí ji vyzkoušet s dětmi ve věkovém rozmezí 4 – 6 let v Mateřské škole Slavičín Vlára, ve které jsem trávila své školní praxe.

Pokud by to bylo možné, ráda bych po dokončení své bakalářské práce pokračovala ve výuce hry na zobcovou flétnu pro děti z mateřských škol, protože si myslím, že hra na zobcovou flétnu, ale i obecně na jakýkoliv jiný hudební nástroj velmi ovlivňuje vývoj dítěte ať už po stránce fyzické, tak i psychické. Zlepšuje dýchání, rozvíjí rytmizaci, hudební sluch, kreativitu dítěte a také zlepšuje celkovou psychickou pohodu dítěte. Při hře v kolektivu se děti učí spolupráci a naslouchání druhým. A kdoví, pokud by se to už tak malým dětem zalíbilo, klidně by pak mohly pokračovat ve hře na hudební nástroj v základní umělecké škole. Zobcová flétna je totiž takovým „odrazovým můstkem“ pro jiné dechové nástroje.

Doufám, že má bakalářská práce bude přínosem i pro ty, kteří zobcovou flétnu nikdy v rukou nedorželi, ale chtěli by si to alespoň vyzkoušet, popřípadě se na ni i naučit hrát.

I.

1 MATEŘSKÁ ŠKOLA

„Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami (včetně mateřských škol s upraveným vzdělávacím programem), popř. je realizováno v přípravných třídách základních škol. Mateřská škola je legislativně zakotvena v rámci vzdělávací soustavy jako druh školy. V procesu vzdělávání i v jeho organizaci se proto řídí obdobnými pravidly jako školy ostatní.“ (RVP PV, 2004, s. 5)

„Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti (sedmi) let. Přednostně jsou přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky.“ (tamtéž, 2004, s. 5)

„Mateřská škola se organizačně dělí na třídy. Do tříd je možno zařazovat děti stejného či různého věku a vytvářet třídy věkově homogenní či věkově heterogenní. Stejně tak je možno do tříd běžných mateřských škol zařazovat děti se speciálními vzdělávacími potřebami a vytvářet třídy integrované.“ (tamtéž, 2004, s. 5)

2 LOGOPEDICKÁ TŘÍDA

Logopedické třídy jsou zřizovány pro žáky s vadami řeči, většinou se jedná o opožděný vývoj řeči, nesprávnou výslovnost, ale také dysfázii, dysartrii, rozštěpové vady a koktavost. Dětem je věnována cílená péče po celý den. Ve třídě je nižší počet dětí. Materiály k osvojování a procvičování učiva jsou vybírány s ohledem na potíže žáků. Přizpůsobeno je také tempo práce, hodnocení je rozlišené podle stupně vady a tolerantní k potížím.

Vážnější potíže jako dysfázie, koktavost, dysartrie, palatolálie nebo kombinované vady vyžadují péči u klinického logopeda, ale lehčí poruchy a prevence jsou plně v kompetenci logopedické třídy.

(Dostupné na WWW: <http://www.zs11.plzen-edu.cz/stranky/spec/spec1lt.htm/>)

Pokud je dítě zařazeno do logopedické třídy, není to důvod k přerušení péče u klinického logopeda. Navštěvování logopedické třídy je vhodné zejména kvůli přizpůsobeným nárokům na dítě a průběžnému upevňování dovedností pod vedením speciálního pedagoga.

(Dostupné na WWW: <http://www.zs11.plzen-edu.cz/stranky/spec/spec1lt.htm/>)

Přednosti logopedické třídy:

- Je zde podnětné prostředí pro rozvoj řeči, každodenní cílená náprava potíží
- Individuální přístup ve třídě se sníženým počtem žáků
- Péče speciálního pedagoga
- Tolerantní hodnocení, tempo přizpůsobené individualitě dítěte
- Vlídňější prostředí pro děti s potížemi, snadnější začlenění do kolektivu.

K zařazení do logopedické třídy je nutné vyjádření školského poradenského zařízení (speciálně pedagogického centra nebo pedagogicko-psychologické poradny) nebo před začátkem školní docházky alespoň doporučení logopeda. Většina rodičů dětí s vadami řeči žádá před zařazením do 1. ročníku o odklad školní docházky z důvodu nedostatečného rozvoje řeči a první ročník děti zahajují v 7 letech věku. Vhodnost odkladu školní docházky musí posoudit odborník.

(Dostupné na WWW: <http://www.zs11.plzen-edu.cz/stranky/spec/spec1lt.htm/>)

3 MEYER MARKS A VÁCLAV ŽILKA

Meyer Marks

M. B. Marks z Miami byl americký alergolog, vedoucí kliniky pediatrie na univerzitní fakultě, který se snažil přijít na způsob, jak přivést děti k pravidelnému dennímu dechovému cvičení. V roce 1957 přišel na nápad zvát na svou pediatrickou kliniku učitele hry na různé dechové nástroje (klarinet, hoboj, lesní roh, příčnou flétnu). Zajímavé bylo, že vynechal zobcovou flétnu. Nejspíše proto, že v té době nebyla na Floridě tak populární jako dnes. Dětské pacienty se v nemocničních pokojích učili dva měsíce hrát a vraceli se domů jako začínající muzikanti. Byli nadšení, že umí něco nového a tím se vylepšila i jejich psychika. (Žilka, 1993)

Marks léčebný projekt celých sedmnáct let prověřoval, testoval, než jej v roce 1974 nabídl na mezinárodním kongresu americké alergologie v Paříži, kde je mnoho lékařů z mnoha zemí převzalo. Holandské pediatrie všechny ostatní dechové nástroje nahradili jediným – zobcovou flétnou. A v této podobě, s nejlevnějším, nejsnadnějším na učení a také dechově nejméně náročným tuto myšlenku v roce 1983 převzal Václav Žilka. (Žilka, Zdravé dítě a kouzelná píšťalka)

Václav Žilka

19.září 1924 – 13.dubna 2007

Narodil se 19. září 1924 v Ostravě. Byl synovcem skladatele Josefa Schreibera. V letech 1935 – 1939 studoval na nižším gymnáziu v Kroměříži a poté pokračoval ve studiích u Vladislava Brunnera v Ostravě a na brněnské konzervatoři ve třídě Hynka Kašlíka, kde absolvoval v roce 1946. Ve školním roce 1947/48 studoval na JAMU u Oldřicha Slavíčka a v roce 1948 přešel na pražskou AMU k Josefu Bokovi, kde studoval do roku 1953. Zpěv studoval u Rudolfa Vaška v Ostravě, Hany Pírkové v Brně a Roberta Rosnera v Praze. Byl členem několika hudebních těles a souborů.

V letech 1944 – 1945 působil v Českém lidovém divadle v Brně. V letech 1946 – 1952 v Symfonickém orchestru Československého rozhlasu Brno, v letech 1952 – 1964 v České filharmonii a komorním souboru České noneto, poté v Symfonickém orchestru Československého rozhlasu Praha, Brněnském kvartetu s flétnou (původní název Brněnští komorní sólisté), v letech 1950 – 1952 v Moravském dechovém kvintetu a v letech 1953 – 1968 v Pražském duu. V letech 1962–68 byl uměleckým vedoucím Collegia di flauti v Plzni. S Českým nonetem často koncertoval v zahraničí, zejména pak v Teatro Colón v Buenos Aires. Mezi významné události v jeho kariéře patří 3. cena Světového festivalu mládeže v Praze (1947), 2.místo na Mezinárodní soutěži o cenu Antonína Rejchy v rámci Pražského jara (1953). S Leningradskou filharmonií provedl *Koncert pro flétnu a orchestr "Krysař"* skladatele Václava Kučery (1974), který jej Václavu Žilkovi věnoval. Pedagogicky působil na brněnské konzervatoři a na Konzervatoři v Plzni. Mezi jeho žáky patří i jeho syn Štěpán Žilka a dále např. Radomír Pivoda, Arnošt Bourek, Petr Kotík a další. (Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org>)

Veřejnosti byl známý díky dlouholetému vedení zábavné školy hrou nazvané **Dřevěná píšťalka**. Od 70. let propagoval hraní na zobcovou flétnu, která byla do té doby nástrojem spíše opomíjeným. Zaměřil se přitom zejména na nejmenší děti, které se spolu s rodiči nebo prarodiči mohly účastnit jeho víkendů v rámci projektu Dřevěná píšťalka, které vedly děti k hudbě, a učily je i správnému společenskému chování.

Žilka trval na tom, aby dítě vždy doprovázel minimálně jeden rodič, nebo prarodič, což podle něj mělo vést k utužování vztahů v rodině. V 80. letech se těchto víkendových akcí účastnilo až 800 lidí. Postupně však zájem upadal. (Žilka, 2004)

Na dřevěnou píšťalku navázal Václav Žilka **Léčivou píšťalkou**. Přizpůsobil v ní metody amerického lékaře Meyera Markse a snažil se tak léčit děti postižené **astmatem**¹. (tamtéž, 2004)

¹ „Astma je onemocnění způsobené stahy pruhů hladké svaloviny, čímž dochází k jejich zužování. Potíže mohou být prohloubeny otoky a ztlušťováním stěny dýchacích cest a zvýšenou produkcí hlenu. Jedná se o záchvatovitou chorobu, ve většině případů spjatou s alergiemi (na pyly, některé druhy potravin, prach, srst zvířat a peří ptáků, roztoče, určité léky, fyzickou námahu nebo psychické stresy).“ (Jelínek, Zicháček, 2002, s. 266)

Hra na zobcovou flétnu děti učila správnému dýchání a pomáhala nemoc zlepšovat. Václav Žilka svou metodou přispěl ke zlepšení zdraví mnoha dětí jak u nás, tak v zahraničí. (Žilka, 2004)

4 ŽILKA VERSUS DANIEL

Daniel Ladislav, hudební pedagog, amatérský nástrojař a hudebník, narozen 29. 5. 1922, Kolín.

Ladislav Daniel studoval v letech 1945 – 1950 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy angličtinu a hudební výchovu. Studium dokončil na Filozofické fakultě Univerzity Palackého.

Na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého byl jmenován docentem a v roce 1992 profesorem.

V letech 1949–50 vyučoval angličtinu na Obchodní akademii v Přerově, na Fučíkově pedagogické škole v Olomouci pak vyučoval hudební výchovu. V letech 1961–70 působil jako vedoucí katedry hudební výchovy na Pedagogickém institutu, později fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 1972 byl z politických důvodů vedení zbaven.

Je autorem sedmi děl *Školy hry na zobcovou flétnu*. První díl dosáhl více než sedm set tisíc výtisků a je jednou z nejpoužívanějších učebnic na základních uměleckých školách v ČR.

Od roku 1996 dodnes Působí jako hlavní porotce celostátních soutěží ve hře na zobcovou flétnu. Získal Zlatou desku Pantonu za rozšíření zobcové flétny u nás. (Dostupné na WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz>)

Podobně jako Václav Žilka se tedy i Ladislav Daniel věnoval hře na flétnu a jejímu rozšíření mezi děti. Václav Žilka dokonce z Danielovy učebnice na svých táborech vyučoval. Na rozdíl od Žilky ale Daniel metodiku rozdělil do dvacetiosmi lekcí, které je možno při jedné hodině týdně zvládnout za jeden školní rok. Každá lekce je vždy na jedné straně a naučíme se při ní jeden tón a jeden rytmický útvar. Každá sedmá lekce je opakovací a neobsahuje nové učivo.

Žilkova metodika má deset lekcí, v každé se učí jeden tón a každá lekce obsahuje dechovou gymnastiku, tónová cvičení, malou a velkou etudu a cvičení na jeden nebo dva nádechy.

5 DŘEVĚNÁ PÍŠŤALKA

Dřevěná píšťalka vznikla před řadou let díky iniciativě flétnisty Václava Žilky jako typ netradičního výchovného koncertu pro děti a mládež. Specifickým přínosem této Žilkovy myšlenky byla od počátku aktivizace publika, nejen dětí, ale i rodičů, v průběhu každého koncertu a jejich zapojení do cílevědomě zvolených forem hudební výchovy.

Václav Žilka byl vynikající hudební umělec a zkušený pedagog. Realizoval svou Dřevěnou píšťalkou základní myšlenku Komenského „Schola ludus“, škola hrou, aniž by snižoval svůj promyšlený didaktický a metodický postup na úroveň pouhé instruktáže či kurzu. (Kučera, in: Žilka, 2004)

Kučera, (in: Žilka, 2004, s. 7) dodává: „Naopak, těžištěm Dřevěné píšťalky, jak jsem ji mohl při svých pravidelných návštěvách poznat, zůstává koncertní umělecký výkon Václava Žilky a jeho partnerů. Chtěl bych zdůraznit, že od samého počátku zařazuje Václav Žilka do programů Dřevěné píšťalky nejen díla klasická, ale také soudobá, což činí zcela záměrně, s cílem probudit zájem účastníků Dřevěné píšťalky o hodnotnou soudobou tvorbu. Jsem přesvědčen, že Dřevěná píšťalka, Pražská píšťalka a celá tato rozsáhlá cílevědomá hudebně výchovná aktivita Žilky zasluhuje ocenění zejména dnes, kdy je naše mládež zaplavována ve sdělovacích prostředcích, na diskotékách apod. uměleckým brakem, kýčem a nehodnotnou komerční populární hudbou, která nebezpečně deformuje schopnost jejího uměleckého cítění.“ (Kučera, in: Žilka, 2004, s. 7)

Škola hrou – Dřevěná píšťalka – poutá děti pestrostí a přitažlivostí výběru ve výuce. Kromě hry na zobcovou flétnu připomíná dětem pocity vděčnosti a úcty k rodičům. Děti poznávají kouzelnou moc slůvek: prosím a děkuji. Samotná výuka na nástroje je nedokáže plně zaujmout a uspokojit, a tak je dobré nabídnout jim něco navíc. Vhodným tématem je proto výuka společenského chování. Na zajímavých a zábavných výstupech dvojic je předváděno, jak se správně či nedbale podává ruka při setkáních; jak se vchází do řady sedadel v divadle. Děti se učí, jak se správně chodí vedle sebe ve dvou, ve třech, jak kulturně stolovat.

Scénka rodiny u stolu při obědě patří k tomu nejveselejšímu, co děti mohou vidět. Hlediště se baví a děti se v předvádějících samy vidí. Málokdo ví, čím začíná oběd. Že je třeba počkat, až nejstarší u stolu zvedne lžici k ústům. Děti se také učí, že se od stolu neodchází dřívě, než se pochválí kuchařka, než se poděkuje za oběd.

V dřívějších letech se těchto netradičních výchovných koncertů účastnily známé osobnosti, významní hosté – jako Cyril Bouda, který pak kreslil obrázky dětem, spisovatel Vladimír Neff, mim Ladislav Fialka. Ten ochotně dětem předvedl něco z pantomimy.

S drobnými skladbami vystupovali také různí hudebníci, někdy i výborní amatéři, které pak děti malovaly i s nástroji. (Václav Žilka, 2004)

Petiška, (in Žilka, 2004, s. 18, 19) o zobcové flétně říká: „Zobcová flétna je nástroj velice starý, ale ať už vyhrávala za jakýchkoliv příležitostí, k dětem má neobyčejně blízko. Je jejich nástrojem daleko víc než housle nebo piáno. Flétnička není nakonec nic jiného než kousek provrtaného dřeva a nesnaží se ani předstírat něco navíc. Tváří se skromně. Za tímto nástrojem se dítě neztrácí, a když se ho dětské prsty zmocní, má divák dojem, že dítě pokračuje ve svých hrách jiným způsobem, ale stejně dětským. Písnička hraná na zobcovou flétnu má v sobě jímavou prostotu dětského popěvku. A po hře může flétnička vklouznout do kapsy kabátku. Kdepak veliká, kufrovitá pouzdra, o která se při cestě do hudební školy zakopává.

Umožňuje dětem nepředstírat. Při hře vystupuje přirozený dětský vztah k hudbě. Myslím, že v každém dítěti je zakleta hudba. Jen ji vysvobodit. A záleží na klíči, kterým ji odemykáme. Ta drobná flétnička se ukázala jako vhodný klíč.

Nabídnout dětem vhodný klíč, aby vysvobodily ze sebe hudbu, je velký čin. Tím větší, čím skromněji se tváří. A třeba se tento klíč podobá jen dřevěnému sloupku, do kterého je vtipně navrtáno několik děr.

Většina dětí pravděpodobně svou flétničku odloží, některé děti se k ní vrátí a jiné se ani vracet nebudou. Je to stejné jako poznat přítele, který nám věnoval svou důvěru. A i kdyby to byla jenom vzpomínka po zbytek života, zatřpytí se na každém dalším dobrém skutku, na každém přátelství.“

5.1 Hudební tábory pro děti

Z Žilkovy iniciativy vznikly také každoročně pořádané hudební tábory pro děti – „pištce“ – jak je Žilka nazýval. Ve zkratce se nazývají HUTAPI (hudební tábory pištců). Jsou krásnou týdenní letní akcí, na kterou se sjíždějí děti a rodiče první týden v červenci do kláštera premonstrátů v Želivě a po 18 let do horské chaty v srpnu do Říček v Orlických horách. Žilka zde učí děti zároveň s rodiči základy hry na zobcovou flétnu. Děti odjíždějí nadšené, obohacené o spoustu zážitků. I dospělí si odvázejí dojmy, jakými na všechny po celý týden působila dechová gymnastika, koncerty i mluvené slovo. Podmínkou je přítomnost rodičů a jejich aktivní zapojení do hry. Rodiče zároveň sledují své dítě i ostatní, jak se dovedou s maximálním soustředěním poprat s náročnými úkoly lektora. (Švarcová, in: Žilka, 2004)

„Jakoby skrytou předností HUTAPI je hra v kolektivu. Třídy s 8 – 12 žáky – dětmi a rodiči. Ne každé dítě je ve stejné třídě jako rodič. Záleží na vyspělosti. Jsou-li oba naprostí začátečníci, pak jsou společně. Při společných instruktážích pískání, při legracích je kolektiv tak početný, kolik má tábor účastníků. A v takové partě pištců se píská s chutí a bez únavy. Humor, úsměv, nakažlivé okouzlení píšťalkou dělá divy.“
(Žilka, Zdravé dítě a kouzelná píšťalka, s. 8)

5.2 Co řekli o profesoru Žilkovi a jeho Dřevěné píšťalce

„Mně se na Dřevěné píšťalce ohromně líbí základní myšlenka, že dítě, které dělá něco navíc, něco pro sebe, se seznamuje s něčím velice hezkým. Líbí se mi na tom, že obyčejná dřevěná píšťalka a každodenní cvičení může nahradit léky, může dětem vrátit pocit svobody a pocit zdraví. Bylo by dobře, kdyby i ty malé děti, kluci a holčičky, viděly, že když člověk dělá něco, co lahodí oku nebo sluchu, tak tím se člověk stává nepatrně lepším. Věřím, že tyto děti, které doopravdy jsou hodně sužovány astmatem nebo jinými neduhy, jak je přináší dnešní zakouřené, smogové ovzduší, ať v Praze nebo jinde, tak se mi na tom líbí, že děti, maminky a tatínkové se vlastně léčí sami.

Všechno, o co jde lékařům a o co jim už dávno šlo, je najít metody, které by dovolily pacientům, velkým i malým, obejít se bez lékařů. Tím lékařem je tedy dítě, maminka, tatínek a pan profesor Žilka.“ (Bojar, in: Žilka, 2004, s. 21)

5.3 Léčivá píšťalka

Pražským dětem Žilka nabízel setkávání se zobcovou flétnou v cyklech koncertů Dřevěná píšťalka. Malé děti hrající na flétnu se při nich učili nejen naslouchat hudbě, hrát na zobcovou flétnu v kolektivu dětí, ale i dechové gymnastice.

Podobnou školu hrou převzali Žilkovi následovníci v Boskovicích, Lanškrouně, Jeseníku, Mariánských Lázních, Zlatých Horách, Jablonci nad Nisou, Lounech i jinde.

Podobný projekt pro děti s dýchacími potížemi nazval Léčivou píšťalkou. Malé pacienty v léčebně v Říčanech u Prahy učil hrát na zobcovou flétnu s prof. Nachmüllerovou a pedagogy ústavní mateřské a základní školy. Chtěl, aby se myšlenka co nejdříve přenesla i do dalších podobných léčeben. Ke spolupráci si přizval lékaře – pediatra doc. MUDr. Víta Petru, Csc., primáře Fakultní nemocnice v Praze-Motole, který potvrdil, že hra na dechový nástroj je velmi vhodným a zároveň zábavným prostředníkem a pomocníkem při provádění obnovy nemocí narušených dechových funkcí. Dochází při ní ke zlepšování souhry různých dýchacích svalů, zvětšování objemu plic, posílení bránice a dalších svalů hrudníku. Také při koktavosti (balbuties) je hraní na zobcovou flétnu jako rehabilitace velkým pomocníkem logopedů. Rytmičké, pravidelné rozkmitávání špičky jazyka pomáhá procvičovat mluvidla a je vhodným cvikem pro zlepšení artikulace. Pomáhá také při zlepšování sebevědomí dětí s vadami řeči. Důležitou složkou je i účinek výchovný a estetický. (Žilka, 1993)

6 VESELÉ PÍSKÁNÍ – ZDRAVÉ DÝCHÁNÍ

Tato učebnice hry na zobcovou flétnu se liší od jiných především tím, že nabízí žákům také cvičení dechové gymnastiky. Žilka říká, že dobře může hrát na zobcovou flétnu jen ten žák, který umí dobře dýchat. Nezávisle na skutečnosti, že zobcová flétna patří mezi nejmenší dechové nástroje.

U dechového nástroje je velmi důležitá bránice, hlavní dýchací sval. Do hry ji hráč zapojuje při hlubokém bráničním dýcháním. Funguje jako píst, usměrňuje hráčův nádech i pravidelný, prodloužený výdech, dává dýchání rytmus. Ovlivňuje i tón, jeho barvu.

Proto je dobré dechové gymnastice věnovat denně alespoň patnáct minut. (Žilka, 1993)

Žilka, (1993) klade velký důraz na hluboké, správné dýchání: „Minulé učebnice se příliš nezabývaly dýcháním. Snad i proto, že dřívější generace žily ve zdravějším ovzduší. Nebylo tolik kouře, výfuků z aut, bylo více lesů, lidé žili zdravěji. Bojujeme proti plynným exhalacím kyslíčnicku síry, proti znečištění ovzduší. Pomáháme si nejen nadechováním nosem – při hraní stejně jako při zpěvu jen tehdy, když je pro nádech dost času – ale i hlubokým bráničním dýcháním, posilováním dýchacích svalů. Je to prevence pro zdravé děti i pro ty, které mají dechové potíže.

U starých Egyptanů byl správný dech nazýván lékem pro uzdravení krále. Staří Řekové věřili, že bránice je sídlem duše. Smějeme-li se, pláčeme-li, chceme-li se soustředit nebo vztekat, záleží to na našem dechu; bránice, náš nejdůležitější sval, je vždy u toho. Stanete-li se jejím pánem, naučíte-li se ji ovládnout, přinese vám to mnoho užitku. Ovlivní váš fyzický i psychický stav. Naopak: důsledkem špatného dýchání můžeme mít potíže s páteří i bolesti žaludku.“ (Žilka, 1993, s. 3)

Tato učebnice je vhodná především pro děti, které nechodí na ZUŠ nebo nemají učitele, a přesto se chtějí naučit hrát. Proto obsahuje více pokynů než jiné učebnice. (Žilka, 1993)

Je věnována nejen dětem s dechovými obtížemi, ale i zdravým dětem, všem, kteří se sami doma chtějí naučit hrát na zobcovou flétnu. Pro ně jsou určeny rady, jak se vyvarovat špatných návyků a chyb. (tamtéž, 1993)

Je třeba zvyknout si pravidelně denně cvičit. To je první krok k úspěchu. Je také vhodné hrát raději ne dlouhou dobu, ale častěji. (Žilka, 1993)

6.1 Jak vypadá sopránová zobcová flétna

Sopránová se jí říká, protože na jejím horním konci je zobec, který hráč přikládá ke rtům. Zobec se nedává do úst, ani mezi zuby. Poškodil by se a do retního otvoru by se dostaly sliny. Dech zahlcuje trubici nástroje vodními parami, které se na stěnách flétny sráží v kapky. Proto se flétna musí po hře vysušit vytěrákem, aby nepraskla, zejména v zimě, když přejdeme z tepla do zimy. Při vytírání je třeba dát pozor, aby špička vytěráku nenarážela do zátky pod zobcem, tím by se nástroj poškodil. (Žilka, 1993)

Při hře se flétna občas zahltí slinami a to ani vytěrák nepomůže. Flétnu je třeba profouknout. Čepy jednotlivých dílů flétny je nutné jednou týdně mazat vazelínou, aby se díly flétny šroubovým (otáčivým) pohybem lehce do sebe zasunovali nebo rozkládali. Po hře je třeba flétnu uložit rozloženou, aby čepy mohly vyschnout. Flétnu si nepletete s hračkou! (Žilka, 1993)

Daniel, (1984) popisuje ve své učebnici zobcovou flétnu a její části takto: „Nový nástroj bývá obvykle v pouzdře rozložen na dva (někdy i tři) díly. Kratší díl, do něhož se fouká, se nazývá hlavice. V jejím zobci je úzká štěrbina, kterou přiložíme ke rtům a fouknutím vyloudíme tón.

Druhá část nástroje se jmenuje tělo (korpus). Je delší a má řadu dírek. Na jednom konci je čep, opatřený nitěným nebo korkovým těsněním. Ten se nasune do příslušného otvoru v hlavici.

Nyní se seznámíme s dírkami. Je jich celkem osm. První je na spodní straně trubice a je určena pro palec levé ruky. Zbývajících sedm dírek leží na vrchní straně trubice. Když nástroj sesazujeme, musíme tyto dírkové natičít přesně do jedné řady s otvorem v hlavici. Poslední dírka je poněkud vysunuta z řady. Je to proto, že je určena pro malíček pravé ruky.

U dražších nástrojů, zvláště barokních a altových, bývá tato poslední dírka na zvláštním třetím dílu, zvaném nožka. Umožňuje to lepší individuální nastavení této dírky podle délky malíčku.“ (Daniel, 1984, s. 3)

6.2 Jak držíme zobcovou flétnu

Levá ruka je nahoře, pravá dole. Dírky flétny přikrýváme bříškem prstů, nikoliv špičkou prstů. Ty prsty, které nehrají, mají být asi 1 cm nad dírkami. Na postavení palce pravé ruky bývá obvykle na dolní části zobcové flétny malý výstupek, nad který by se palec neměl dostat. Postavení palce a prstů u obou rukou je stejné, asi jako když držíme mezi palcem a ukazováčkem malé čokoládové vajíčko. (Žilka, 1993)

Hra má znít mile a pohled na flétnistu má být pěkný. Proto držíme flétnu elegantně, naprosto přirozeně. Lokty mírně od sebe, ale nesvíraly hrudní koš, flétna tvoří s osou těla asi 45° úhel. Hlava je zvednutá, nohy mírně rozkročené. Nestojíme v pozoru jako v tělocviku. (tamtéž, 1993)

6.3 Označení prstů

- 0 – palec levé ruky
- 1 – ukazováček levé ruky
- 2 – prostředník levé ruky
- 3 – prsteník levé ruky
- 4 – ukazováček pravé ruky
- 5 – prostředník pravé ruky
- 6 – prsteník pravé ruky
- 7 – malíček pravé ruky
- ° - odkrytá dírka
- - zakrytá dírka

Malíček levé ruky nehraje, sleduje ostatní prsty, aby nezlobily. (Žilka, 1993, s. 8)

6.4 Nasazení tónu

„Nástroj držíme tak, že levá ruka je nahoře, pravá pod ní. Zobec pouze přikládáme ke rtům, nikoliv do úst. Tón nasadíme jazykem tak, že špičku jazyka opřeme o kořeny horních zubů na kraji horní dásně. Jazyk zadrží dech. Pak špička jazyka spadne dolů a při tom šeptem vyslovíme slabiku „dý“ nebo „dú“, jako když hlasitě vyslovíme slůvko „dudák“. Vzduch ústy prolítne do zobce.“ (Žilka, 1993, s. 9)

6.5 Rytmický doprovod

Je psán pod hlasem druhé flétny a je určen pro staršího sourozence. Hraje se na tamburínu nebo na dvě dřívka. Na dřívka se hraje tak, že z levé ruky vytvoříme „misku“, nad „misku“ položíme jedno dřívko, ale netlumíme jej prsty. Leží úplně volně. Druhé dřívko držíme za jeden konec třemi prsty pravé ruky a klepeme jím do ležícího dřívka. Důležité je, aby zvuk pěkně rezonoval. (Žilka, 1993)

Při vytukávání rytmu budeme počítat: ráz – dva – tři – čtyři, když je rytmus ve čtvrt'ových notách a prv – ní, dru – há, tře – tí, čtvr – tá, když se jedná o osminové noty. Dokud nebude hraní do rytmu, písničky nebudou tak hezké. Proto je třeba si každé cvičení nejdříve vytleskat a až potom zahrát. Počítáme nahlas, hodnoty not tleskáme do dlaní, pomlky tleskáme na kolena. „Při půlové notě nebo při celé zůstanou dlaně u sebe, pokud nota trvá, pokud nevyslovíme dvě nebo čtyři číslovky. Stejně tak tleskáme do kolen při pomlkách. Dlaně leží na kolenou po dobu trvání pomlky.“ (Žilka, 1993, s. 9)

6.6 Správné dýchání

Snažíme se u dítěte navodit správné nadechování nosem i bez flétny. Je to velmi důležité, protože nosní sliznice zadržuje drobné nečistoty, zvlhčuje a otepluje vdechovaný vzduch. Při hře na flétnu se ale nadechujeme ústy, jako při zpěvu. (Žilka, 1993)

Žilka, (1993) radí následující uvolňovací dechové cvičení:

„Lehněte si na záda, uvolněte se, ruce podél těla, zavřete oči a cvičte co nejpomaleji nadechovat a vydechovat. Zejména výdech musí být klidný a dlouhý. Po výdechu zkuste se znova nadechnout až po třech vteřinách, jako byste chtěli počkat, až se další nádech dostaví sám od sebe.“ (Žilka, 1993, s. 10)

Při hře se sloupec vzduchu, vháněný do píšťalky, opírá o bránici. Bránice jej vytlačuje do nástroje. Flétnista by měl neustále cítit bránici jako píst, který tlačí sloupec vzduchu do zobce flétny. (tamtéž, 1993)

Žilka, (1993) pro toto procítění tlaku bránice radí následující cviky:

1. „Na nataženou dlaň si dej malý chomáček vaty. Zhluboka se nadechni a lehounce naň foukej, ale tak jemně, aby neodletěl, ale jen se třepetal. Protáhni foukání co nejdéle a snaž se, aby bylo co nejjemnější. Našpul při tom rty jako když chceš pískat.“ (Žilka, 1993)
2. „Do sklenice napuť vodu. Ponoř do ní konec trubičky nebo slámky. Druhým koncem do ní foukej, velmi, velmi dlouze. Čím déle bude voda bublat, tím lépe procvičuješ bránici i délku výdechu.“ (tamtéž, 1993, s. 10)

Když si dítě uvědomí, kde má bránici a k čemu slouží, má vyhráno. Žilka, (1993) doporučuje k jejímu uvolnění tato cvičení: „Vdechuj nosem krátkým, přerušovaným způsobem, jako když ježibaba čmouchá, čmouchá, člověčinu nebo jako když čicháš ke květině. Zkus to a krásně ucítíš, jak se nafukuje břicho. Uvědom si, že při hlubokém nádechu se nejen zvětšuje břicho, ale že se do stran a dozadu roztahuje i spodní část hrudníku.“ (Žilka, 1993, s. 10)

Otázka správného dýchání při hře na zobcovou flétnu patří k nejdůležitějším. Cviky, které jsou uvedeny v učebnici Veselé pískání – Zdravé dýchání, je třeba brát jako průpravná cvičení, která flétnistovi pomohou zábavnou formou zlepšit dýchání. Jsou doporučovány i dětem, které jsou náchylnější k častému onemocnění dýchacích cest, protože velmi pomáhají lépe rytmicky dáchat. Hra na zobcovou flétnu a dechová cvičení upevňují v dětech správný způsob dýchání a zlepšují činnost celého dýchacího ústrojí. Děti potom lépe překonávají obtíže, které mají s dýcháním při rýmě a jiných onemocněních z nachlazení. Pravidelným dechovým cvičením mohou děti předcházet onemocněním dýchacího ústrojí. Mohou také předcházet vadnému držení těla, které je pro většinu dětí typické. V neposlední řadě dětem velkou měrou dechová cvičení pomáhají zlepšit tělesnou odolnost a zdatnost. (Žilka, 1993)

Dýchání:

„Dýchání je výměna plynů mezi vzduchem, plicními sklípky a krevním oběhem. Skládá se z vdechu a výdechu. Děje se zvětšováním a zmenšováním dutiny hrudní.

Hlavním dýchacím svalem je bránice, která zajišťuje asi 2/3 výměny vzduchu v plicích. Bránice tvoří hranici mezi dutinou hrudní a břišní. Pohybuje se v hrudníku jako píšť, při vdechu se stahuje a posunuje směrem dolů, při výdechu se uvolňuje a vyklenuje směrem vzhůru. Během hlubokého dýchání se zapojuje řada svalů, z nichž nejdůležitější jsou svaly břišní.“ (Smolíková-Jirásková, in: Žilka, 1993, s. 11)

K rozvoji dýchání může také velmi přispět jóga pro děti.

„Jóga dává dětem příležitost poznávat samy sebe a ovládat se a rozvíjí jejich schopnost soustředění. Když děti vidí, jak někdo cvičí jógu, zajímá je to a docela přirozeně ho začnou napodobovat. Vybídněte je, aby se k vám připojily při každodenním cvičení. Zjistíte pravděpodobně, že jsou velice pružné, ale nedokáží v pozici vytrvat. Pravidelným cvičením se však jejich sebeovládání výrazně zlepší.“ (Petráková, 1998, s. 69)

6.7 Jak nabízet píšťalku nejmenším dětem

Pro hru na zobcovou flétnu s malými dětmi Žilka, (1993) radí:

„U tak malých dětí nesmíte spěchat. Hrajte si s tóny, vymýšlejte hry, legrácky, zatím žádné čtení not! Začněte nejprve s HONZÍKEM. Notu namalujte na kousek výkresu, linky černě, notu fixem barevně. Linky počítáme odzdola. Dítě se naučí, že Honzík leží na třetí lince. Protože má přes hlavičku noty linku, jako kluk přes břicho u kalhot pásek, proto je nota *h* notou klučičí. Podle obrázků Míši položte prsty kolmo k flétně, nikoliv šikmo. Zkuste stisknout píšťalku srdečně, aby břicha prstů dokonale překryla tónové otvory. Dnes ještě netušíte, jak je to vše důležité. Zatím hrajte bez not. Hrajte na slůvka, jak jsou dále uvedena. Dítě je nejprve zaspívá, při tom vytleská, pak teprve zahraje. Délku tónů mu u dlouhých slabik naznačte pomalým roztažením dlaní od sebe. U krátkých seknutím dlaní směrem dolů. Mááá-ma, tááá-ta, slu-níííč-ko, bááá-bov-ka, dě-da, bááá-ba, ba-bič-ka, du-dááák. Do-brééé rááá-no. Ptááá-ček zpííí-váááá. Vymýšlejte si další slova, jména, která má dítě rádo. Když dítě při zpívání tleská, pokud tón zpívá, nechává dlaně u sebe, podle rytmických hodnot.“ (Žilka, 1993, s.17)

„Hrajte rozpočítávadlo U potoka roste kvítí. Čtvrt'ové noty *h* ukazujte vodorovně položenou dlaní, kterou si lehce ťukáte na čelo. Dítě podle pohybu dlaně vyslovuje slabiky *dú* nebo *dý*.“ (tamtéž, 1993, s. 17)

„V další lekci nebo později přidáte k hmatu pro Honzíka prostředníček a učte se hrát ADÉLKU. Je to nota holčičí. Nad ní i pod ní jsou notové linky. Podobně i děvčátko má z každé strany hlavičky copánky. Adélka leží v druhé mezeře. Barevně ji nakreslíme na menší výkres i s houslovým klíčem. Zahrajte několikrát po sobě dlouhatánskou Adélku a délku ukazujte dlaněmi. Zmiňte se i o nádechu do břicha, o zívnutí. Teprve potom začněte cvičit vleže dechová cvičení. Cvičte 10 minut, nepodceňujte je! Pomalu, na dlouhých tónech cvičte střídání *a – h*. Teprve pak cvičte říkadlo Klepu, klepu, prute malý. Tón *a* ukažte ťuknutím dlaně na bradu. Říkadlo dítě hraje podle vašeho ukazování. Později ukažte notový zápis říkadla.“ (tamtéž, 1993, s. 17)

„Čtení not začneme položením výkresů na stůl obrázkem dolů. Dítě si jeden vybere a pojmenuje notu. Uhádne-li, zatleskejte mu a projeďte radost. tajemství úspěchu výuky: neskrblete pochvalou nad sebemenším úspěchem.“ (tamtéž, 1993, s. 17)

Žilka, (1993, s. 17) doporučuje nejprve zařadit hru „Na ozvěnu“:

Předem napovězte, kterým tónem hádanka začíná.

1. Zahrajte hádanku pomalu a dvakrát. Dítě stojí obráceno zády k vám.
2. Dítě se pokusí hádanku dvakrát zazpívat na „la“
3. Dítě ji zahraje. Podaří-li se mu to, zatleskejte!

Zkuste si vyměnit role. Nesnažte se hrát ozvěnu moc dobře. Povzbudíte ho tím.

II.

7 VÝZKUMNÁ ČÁST

7.1 Cíl výzkumu

Cílem tohoto výzkumu bylo ověření metodiky Václava Žilky v praxi s dětmi z mateřské školy. Vyzkoušet, zda je možné děti předškolního věku naučit hrát na zobcovou flétnu a zlepšit tím kvalitu jejich dýchání a s tím související i kvalitu řečových schopností.

7.2 Prostředí a doba výzkumu

Prováděné cvičení bylo realizováno v logopedické třídě v mateřské škole, která se nachází v městě Slavičín ve Zlínském kraji. Tato mateřská škola je rozdělena do tří tříd – „Maláci“, „Velčáci“ a „Mluviči“ (logopedická třída).

Logopedická třída v MŠ Slavičín – Vlára se nazývá „Mluviči“. Má dohromady jedenáct žáků, deset kluků a jednu dívku. Jsou zde děti s opožděným vývojem řeči, mnohočetnou dyslálií, dysfatickými rysy, s prvky ADHD a autismu.

Jsou zde děti z „Velčáků“ i z „Maláků“, které si paní učitelka každý den bere buď na **individuální** nebo **skupinovou terapii**.

Individuální terapie spočívá v tom, že si paní učitelka bere děti po jednom a procvičuje s nimi jednotlivé hlásky, které jim činí potíže.

Postupuje podle pracovního sešitu, do kterého dětem lepí různé úkoly, hádanky, vymalovánky související s různými hláskami. Sešity si pak děti berou na víkend domů a v pondělí ráno si je zase přinesou zpět do MŠ.

Na skupinovou terapii si paní učitelka bere všechny děti najednou. Začíná se pozdravem a povídáním před velkým zrcadlem a pak se děti přesunou na koberec, kde hrají s paní učitelkou různé hry na rozvoj zraku, sluchu, řeči, hmatu atd.

Třída, ve které bylo provedeno cvičení je dostatečně prostorná a dobře osvětlená. Místnost je pokryta kobercem, na kterém mohly děti cvičit i hrát na zobcovou flétnu. Je zde dostatečně velký kulatý stůl s židlemi. Dále zde můžeme nalézt spoustu logopedických a dechových pomůcek i velké logopedické zrcadlo, které se hodně využívá pro kontrolu mluvidel. Cvičení s dětmi proběhlo dne 9.6. 2010 v dopoledních hodinách, kdy děti byly plné energie a nadšení.

7.3 Výzkumný vzorek

Celkem logopedickou třídu navštěvuje jedenáct dětí. Některé děti z důvodu nemoci ve třídě chyběly a dva rodiče bohužel nesouhlasili se zpracováním osobních údajů jejich dětí.

Cvičení bylo prováděno s těmito dětmi:

Lukáš K.....	26.6.2003.....	mnohočetná dyslálie
Ondřej K.....	29.7.2003.....	opožděný vývoj řeči, mnohočetná dyslálie
Ondřej P.....	29.7.2004.....	mnohočetná dyslálie s dysfatickými rysy
Marek R.....	11.3.2004.....	mnohočetná dyslálie
Andrea R.....	11.3.2004.....	mnohočetná dyslálie
Daniel Š.....	2.7.2004.....	opožděný vývoj řeči, mnohočetná dyslálie

Lukášek K.

Z vyšetření SPC pro vady řeči ve Zlíně:

Orientační vyšetření sluchu a fonematická diferenciac:

Sluchové vnímání nevykazuje obtíže, fonematický sluch je nevyzrálý

Vyšetření porozumění řeči:

Na zadání reaguje, dokáže splnit jednoduchý úkol, porozumění mluvené řeči je opožděno proti vrstevníkům

Vyšetření řečové produkce:

Vyjadřovací schopnosti jsou slabší, gramatická stavba věty dozrává, řečová produkce je slabá, odpovídá na otázky jednoduchou větou, neumí vést rozhovor. Ve výslovnosti chybí měkčení, chybí obě řady sykavek, L a oba vibranty R Ř

Vyšetření motoriky:

Hrubá i jemná motorika je oslabena, jazyk leží na spodině ústní

Vyšetření laterality:

Grafický pravák

Ondra K.

Z vyšetření SPC pro vady řeči ve Zlíně:

Orientační vyšetření sluchu a fonematická diferenciac:

Při zkoušce fonematického sluchu dokáže správně určit jednotlivé obrázky, šepot na 6m slyší

Vyšetření porozumění řeči:

Na zadání reaguje, dokáže splnit jednoduchý úkol, porozumění mluvené řeči je opožděno proti vrstevníkům

Vyšetření řečové produkce:

V řeči některé hlásky zaměňuje, přitom současně jiné vynechává, má svou řeč, proud řeči je narušen špatným dýcháním

Vyšetření motoriky:

Hrubá i jemná motorika je oslabena, vážne zvedání jazyka

Vyšetření laterality:

Grafický pravák

Ondra P.

Z vyšetření SPC pro vady řeči ve Zlíně:

Orientační vyšetření sluchu a fonematická diferenciacce:

Sluchové vnímání nevykazuje obtíže, fonematický sluch je nevyzrálý

Vyšetření porozumění řeči:

Na zadání reaguje, dokáže splnit jednoduchý úkol, porozumění mluvené řeči je opožděno proti vrstevníkům

Vyšetření řečové produkce:

Řečová produkce je slabá, odpovídá na otázky jednoduchou větou nebo jednoslovně, gramatická stavba věty není upevněna. Ve výslovnosti chybí měkčení, H je nezřetelné, konsonanty T D N samostatně opakuje, ve slově je nepoužívá, chybí obě řady sykavek a oba vibranty R Ř

Vyšetření motoriky:

Hrubá i jemná motorika je oslabena

Vyšetření laterality:

Grafický pravák

Mareček R.

Z vyšetření SPC pro vady řeči ve Zlíně:

Orientační vyšetření sluchu a fonematická diferenciacce:

Orientační zkouška sluchu je bez potíží, fonematická diferenciacce pomalu dozrává

Vyšetření porozumění řeči:

Na zadání reaguje, dokáže splnit jednoduchý úkol, slovní zásoba ještě není aktivní

Vyšetření řečové produkce:

Při rozhovoru odpovídá převážně jedním slovem, slovní zásoba aktivní i pasivní dozrává, vyjadřovací schopnosti jsou omezené. Ve výslovnosti je interdentalní sigmatismus, je potřeba vyvodit obě řady sykavek, chybí oba vibranty

Vyšetření motoriky:

Hrubá i jemná motorika je oslabena, vážne zvedání jazyka

Vyšetření laterality:

Grafický pravák

Andrejka R.

Z vyšetření SPC pro vady řeči ve Zlíně:

Orientační vyšetření sluchu a fonematická diferenciaci:

Orientační zkouška sluchu je bez nálezu, fonematický sluchu dozrává

Vyšetření porozumění řeči:

Jednoduchý úkol dokáže splnit, přetrvává slabší porozumění slovním instrukcím, musí se někdy verbální zadání dovysvětlit

Vyšetření řečové produkce:

V běžné řeči je nutno upevnit a automatizovat měkčení, vyvodit obě řady sykavek, zvládnout verifikaci obou řad, vyvodit hlásku L a oba vibranty. Posilovat slovní aktivitu a vyjadřovací schopnosti

Vyšetření motoriky:

Hrubá i jemná motorika je oslabena

Vyšetření laterality:

Grafický pravák

Daneček Š.

Z vyšetření SPC pro vady řeči ve Zlíně:

Orientační vyšetření sluchu a fonematické diferenciaci:

Sluchové vnímání je bez obtíží, oblast fonematického sluchu je oslabena

Vyšetření porozumění řeči:

Rozumí pokynům, jednoduché zadání dokáže splnit, slovní zásoba ještě není aktivní

Vyšetření řečové produkce:

Řeč je v rychlém sledu, slovní zásoba aktivní i pasivní je slabší, gramatická stavba věty dozrává. Je nutné posilovat mluvní apetit. Ve výslovnosti je interdentalní sigmatismus, zaměňuje CH za K, C za T. Není vyvozena hlásku L a oba vibranty R Ř. Je nutné upevnit a rozlišit obě řady sykavek, zpomalit tok řeči

Vyšetření motoriky:

Hrubá i jemná motorika je oslabena, kresbu postavy nezvládá

Vyšetření laterality:

Grafický pravák

7.4 Výzkumná metoda

Výzkumnou metodou byla lekce hry na zobcovou flétnu v logopedické třídě MŠ Slavičín. S dětmi jsme se sešli ráno 9.6.2010 ve třídě, kde každý dostal svou zobcovou flétnu a postupně podle metodiky Václava Žilky „Veselé pískání – Zdravé dýchání“ jsme cvičili a učili se jednotlivé tóny. Hra na zobcovou flétnu probíhala individuálně i skupinově. Výsledky byly vyhodnocovány a zpracovávány během i ihned po ukončení lekce formou jednotlivých zápisů každého dítěte.

7.5 Cvičení pro začátek

Cílem cvičení pro začátek bylo navnadit děti na hru na zobcovou flétnu, ozvláštnit a uvolnit atmosféru začátku lekce, ale také navodit správné břišní dýchání.

7.5.1 Jóga pro děti

Na začátek lekce jsme s dětmi chvíli cvičili jógu pro děti. V knize *Jóga pro děti aneb hrajeme si na zvířata* je každý cvik pojmenován po zvířátku, což děti velmi bavilo.

Vybrali jsme s dětmi variantu: **Zajíc – Tygřík – Kohout – Orel**. Celá varianta byla mnohem delší, ale děti cvičení bavilo jen chvíli, takže jsme jej zkrátili na tyto čtyři cviky.

Zajíc

V kleku na paty si sedni. Pevně rukama je uchop, pomalu se k zemi skláněj, až se čelem dotkneš země. Tak jsi jako spící zajíc, jenž má uši podél těla. Pak se pomaloučku zdvihej, oči opět otevřeny, paty však si stále držíš. Klidně, vzpřímeně si sedni, ruce polož na kolena. Zavři oči, odpočiň si.

Tygřík

Poklekní a vzpřím se pěkně. Pak se předkloň, opři ruce, aby kolena a dlaně byly rohy obdélníka. Plavným pohybem se skláněj bradou k zemi, kostrč vzhůru. Potom napni obě paže, hlavu skloň a záda vyhrb. Pak se zase navrať zpátky jako tygřík, který číhá. Posad se a napřím záda. Zavři oči, odpočiň si.

Kohout

Volně stůj ve stoji spojném, hlavu vzhůru, pevný pohled, ruce připaženy k tělu, dech buď klidný, pravidelný. Potom upažením vzpažuj, na špičky se stav a vdechuj, a když co nejvýše stojíš, zastav se a dech svůj zadrž. Po chvilce se vracej zpátky, vydechuj a uklidni se, připaž, uvolni své svalstvo. Zavři oči, odpočiň si.

Orel

Zpřímá postav se jak předtím, váhu měj na pravé noze. Levou kolem pravé obtoč mírně přitom přisedaje. Potom také pravou paži obtoč kolem paže levé. Z prstů utvoř orlí zobák, který přitiskneš si k nosu. Zvolna napočítej sedm, zase vrať se do postoje. Vše pak obráceně proved'. Zavři oči, odpočiň si.

7.5.2 Individuální dechová cvičení

Dechová cvičení podle Žilky, (1993):

1. cvik – Balónek do břicha: Leh na zádech, nohy pokrčeny, jedna ruka v týl, druhá ruka lehce položena na břicho. Vdech nosem do břicha. Výdech ústy – „mašinka“ – šššš a ruka lehce tlačí břicho dolů k podložce.
2. cvik – Mašinka táhne vagónky: Leh na zádech, nohy pokrčeny, obě ruce v týl. Vdech nosem do břicha. Výdech ústy – „mašinka“ – šššš a současně přitáhneme obě kolena na břicho.

3. cvik – Mašinka zvedá můstek: Leh na zádech, nohy pokrčeny, obě ruce v týl. Vdech nosem do břicha. Výdech ústy – „mašinka“ – ššššš a současně podsazujeme pánev a postupně ji zvedáme
4. cvik – Mašinka zatačí vlevo, vpravo: Leh na zádech, nohy pokrčeny a položeny vlevo, kolena u sebe. Vdech nosem do břicha. Výdech – ústy „mašinka“ – ššššš a současně stranou přitáhneme kolena na břicho a položíme vpravo. Celý cvik opakujeme na opačnou stranu.
5. cvik – Jedeme na kole: Leh na zádech, nohy pokrčeny. Vdech nosem do břicha. Výdech ústy – „mašinka“ – ššššš a nohy šlapou do pedálů.
6. cvik – uvolnění – Mašinka ve stanici: Leh na břichu, hlava opřena o čelo, ruce položeny na sobě a pod čelem, nos musíme mít volný. Vdech nosem do břicha, balónek tlačí do podložky. Výdech ústy – „mašinka“ – ššššš.

7.5.3 Dechová cvičení s legráckami

Žilka, (1993) uvádí:

Indián Orlí péro rozfoukává oheň – Sed se zkříženýma nohama, záda jsou napříměna. Jedna ruka drží u hlavy flétnu – indiánské péro – druhá ruka je natažena. Pohyby vztyčeného palce znázorňují zkomírající plamínek. Nádech do břicha. Při výdechu foukáme co nejdéle na palec a předkláníme se s rovnými zády.

Pokřik apačů – Sed se zkříženýma nohama, záda jsou napříměna. Oddělíme hlavicí flétny od středního dílu. Hluboký nádech do břicha. Na hlavicí zahrajeme dlouhý tón, který přerušujeme rychlým přikládáním a odtahováním dlaně ke konci hlavice.

Sanitka houká – Leh na zádech. Nohy jsou pokrčeny v kolenou. Hluboký nádech do břicha. Na hlavicí flétny hrajeme co nejdelší tón a přitom ukazováček klouzavě zasouváme a vysouváme do konce hlavice.

Malý cyklista – Leh na zádech. Nohy jsou pokrčeny v kolenou. Hluboký nádech do břicha. Do dlouhého výdechu „zvoníme na zvonek“ tak, že nasadíme libovolný vyšší tón a do něj chrčíme „chrrrrr nebo drrrrr“ (odborně takzvané frulato). Nohy šlapou jako při jízdě na kole.

Foukáme do odkvetlé pampelišky – Sed na patách. Flétnu, představující odkvetlou pampelišku, držíme v natažené paži. Hluboký nádech do břicha. Chmýří rozfoukáváme na jeden nádech co nejdéle.

Lukostřelec – Stoj rozkročný, špičku levé nohy vytočíme doleva, hlavu otočíme doleva, upažíme levou paži. Do ní uchopíme „luk“ – flétnu. S výdechem přiložíme pravou paži k levé. S nádechem napodobíme napínání tětiny luku – táhneme zvolna k pravému uchu. S výdechem ššššš (jakoby šíp svištěl vzduchem) vrátíme pravou paži podél levé. Cvik opakujeme i doprava.

7.5.4 Dechová cvičení ve dvojici

Fakír a had – Fakír sedí se zkříženýma nohama, záda má napříměna. Zhluboka se nadechne a píská na jeden nádech co nejdelší směsici tónů, které jej napadnou. Proti němu leží na břichu „had“. Lokty má na zemi. Dlaně jsou podloženy pod horní částí hrudního koše. Čelo se dotýká koberce. S nádechem se hlava zdvihá, ale obě dlaně zůstávají na zemi. S výdechem se hlava pomalu přetáčí doprava. Díváme se přes rameno až na paty, jakoby na „hadí ocásek“. Pánev zůstává na zemi. Při výdechu had co nejdéle syčí. Soutěžíme čí výdech bude delší, hada nebo fakíra?

Houpavé písmenko – Dvojice leží na zádech na zemi, nohy pokrčené. Oba se zhluboka nadechnou do břicha. Jeden hraje na flétnu pomalu, v půlových notách a v legatu dva sousední tóny (např. a g – a g). Druhý rovněž na jeden nádech zpívá stejně pomalu oba tóny na á – á – á. Kdo vydrží na jeden nádech déle?

7.5.5 Dechová cvičení ve skupince

Chechtavý brouček – Brouček vás slyšel pískat. Lehl si na louce na krovky a rozchechtal se. Lehňte si i vy na záda, zhluboka se nadechněte do břicha. Zvedněte ruce i nohy nad hlavu, třepete s nimi a přitom se chechtejte co nejvíce nahlas.

Pozdrav lovce mamutů – Potkali se. Vykulili na sebe oči. Rozkročili se a dřepi si. Zhluboka se nadechli, plácli si spolu dlaněmi do dlaní a hlasitě na sebe zvolali „HU!!!“ A takto se několikrát mezi sebou všichni pozdravte.

Husy štěbetají – Rozdělíme se na tři skupiny. Každá bude hrát jeden ze čtyř tónů kvintakordu (např. C – E – G, F – A – C, G – H - D). Lehna zádech, nohy jsou pokrčeny v kolenou. Nádech do břicha. Do dlouhého tónu opakujeme rychlá nasazení na „du – du - du“.

Výsledky cvičení pro začátek:

I přesto, že se nám Žilkovy cviky líbí, zdálo se nám, že je jich docela hodně. Všechna cvičení jsme i přesto s dětmi postupně vyzkoušeli, nejvíc se jim líbilo cvičení Pozdrav lovce mamutů a Chechtavý brouček. Z individuálních cviků to bylo Foukání do rozkvetlé pampelišky, Lukostřelec, Pokřik apačů a Sanitka houká.

Naopak vůbec se dětem nelíbily cviky, při kterých šlo o pravidelné, správné nasazování tónů, například Houpavé písmenko a Husy štěbetají.

Cvičení ve dvojicích jsme dělali ojedinele, protože děti se ve dvojicích věnovaly všemu jinému jen ne cvičení.

Lukáška nejvíc bavil Pokřik apačů, který mu zároveň nejvíc šel. Nejméně se mu dařilo pravidelné nasazování tónu. Při delším počátečním cvičení ho to přestávalo bavit a vymýšlel a vyrušoval ostatní děti.

Odrovi K. se nejvíce dařil Chechtavý brouček a Pozdrav lovce mamutů. Nejvíce ho nebavil Lukostřelec. Akorát při individuálních dechových cvičeních se zdálo, že se nudí.

Ondra P. byl jeden z nejšikovnějších flétnistů ve skupině. Bedlivě poslouchal, zodpovědně cvičil a ani jedno dechové cvičení mu nedělalo problémy.

Marečkovi se obzvláště dařily dlouhé tóny, ale i pravidelné nasazování, dechová cvičení se mu ale moc nelíbila, byla na něj málo aktivní, klidná.

Andrejka ráda cvičí a bylo to na ní i vidět. Dechová cvičení zvládala dobře, jen při delší rozcvičce cvičila jinak a bylo vidět, že ji to nebaví.

Daneček je po všech stránkách velmi nadaný, umělecky založený, což se promítlo i do celkového nadšení a chuti s námi spolupracovat. Bohužel i když se hodně snažil, dechová cvičení mu dělala obtíže.

7.6 Poznáváme první tóny

7.6.1 Cvičení s Honzíkem

Nejprve jsme začaly dechovou gymnastikou, ze které Žilka uvádí tři cviky – Balónek do bříška, Mašinka zatáčí vlevo, vpravo a Mašinka ve stanici.

Poté jsme dětem rozdaly zobcové flétny a ukázaly jim z čeho se flétna skládá, jak se dá rozkládat, jak ji držíme a jak se do ní fouká. Hlavně jsme dbaly na správné držení, ne křečovité, ale pevné, aby dírky, které mají být překryty, překryty byly a na správné nasazení tónu pomocí slabiky „dý“, ne dýchnutím „hý“ nebo „hůů“, kdy tón je potom nepěkný a drsně vyražený. Tady se objevily první problémy. I přesto, že už všechny děti zvládly hlásku D, tzv. „d'oubání“ jazykem do flétny na slabiku „dý“ nešlo skoro nikomu. A i když prsty měly docela velké, nemohly správně překrýt dírky a stále někudy utíkal vzduch a flétna nevydávala čistý tón.

Pak jsme dětem ukázaly jak vypadá nota „Honzík“ na flétně. Že se drží jen dírka levým palečkem a levým ukazováčkem. Pravá ruka flétnu pouze podpírá. Tady nastal další kámen úrazu – některé děti si pletly pravou a levou ruku, flétnu přehazovaly z ruky do ruky a nakonec ji většinou držely špatně.

Po překonání a odstranění prvotních obtíží jsme přešly na držení noty na čtyři doby (tzv. celá nota). To děti velmi bavilo, předháněly se, kdo vydrží delší dobu foukat do flétny. Z celé noty jsme hrály noty na dvě doby (tzv. půlové noty) a úplně nakonec jsme přešly na noty na jednu dobu (noty čtvrt'ové).

Protože Žilka má Cvičení s Honzíkem až jako čtvrtou kapitolu, ve které už by děti měl znát další tři noty, ale my jsme postupovaly podle rad Jak nabízet písťalku nejmenším dětem, kde se psalo, že Honzík má být první nota, kterou se děti naučí, vynechaly jsme Malou etudu a přešly zrovna k rozpočítávadlu – U potoka roste kvítí, kdy děti foukaly do rytmu rozpočítávadla do flétny stále jen tón *h*. To děti tak zaujalo, že jsme tuto část hráli ještě na písničku Skákal pes a Holka modrooká.

Výsledky cvičení s Honzíkem:

Lukáška velmi zaujala flétna jako taková, různě s ní mával a bouchal do všeho možného. Překrytí dírek ale bylo nepřekonatelným problémem, jako v podstatě skoro u všech.

Ondra K. nechtěl cvičit dechovou gymnastiku, tak jsme ho nenutily. Přidal se až pak, když dostal do ruky flétnu a potom už mu to šlo hezky. Velmi ho zaujalo rozpočítávadlo, které se mu také dařilo hezky do rytmu.

Ondru P. bavila i dechová gymnastika i hraní na flétnu, přesto, že měl ze skupiny skoro nejmenší prsty, tón *h* se mu krásně dařil a dlouhé tóny byly skoro čisté. Také ho velmi zaujalo rozpočítávadlo U potoka roste kvítí.

Marečkovi se flétna velmi líbila, ale protože ho nebavilo stále sedět na koberci a zkoušet, vymyslely jsme kvůli němu oddechové pauzy, při kterých děti různě skákaly nebo běhaly slalom mezi obaly od zobcových fléten. To Marečka bavilo, takže když se vydováděl a opravdu se snažil, hrál tón *h* skoro nejlépe z celé třídy.

Andrejka říkala, že má zobcovou flétnu doma, ale že na ni nehraje. U Andrejky byl největší problém s poznáváním pravé a levé ruky. Flétnu skoro stále dávala do rukou opačně, což jsme nakonec vyřešily tak, že na levou ruku, která patří nahoru, blíž k obličejí, jsme navlékly barevnou gumičku, podle které Andrejka poznávala, jak má zobcovou flétnu správně držet.

Daneček byl od začátku pro zobcovou flétnu nadšený. I když mu ze začátku moc nešlo správné nasazování pomocí slabiky „dý“, postupně se to naučil a tón *h* mu nečinil skoro žádné obtíže. Jen nevydržel moc dlouho držet tón, protože se mu nedařilo správné dýchání do břicha, které je pro hru na zobcovou flétnu velmi důležité. To se nám bohužel nepodařilo vylepšit, i když byl Daneček moc šikovný. Další problém byl v tom, že nedokázal udržet rytmus. I řeč má totiž oproti spolužákům hodně rychlejší tempo a při hře na flétnu se to projevilo také.

7.6.2 Cvičení s Adélkou

Když už se zdálo, že nota *h* je dostatečně zafixovaná, přešly jsme k notě *a* jako Adélka, jejíž název jsme si ale ve třídě upravily podle Andrejky. Na začátku opět dechová gymnastika, ale tentokrát cvičení – Balónek do břicha, Mašinka táhne vagónky a Jedeme na kole.

Naučily jsme děti že „Andrejka“ se drží levým palečkem, levým ukazováčkem a levým prostředníčkem, což bylo vlastně jako „Honzík“ jen s přidaným prostředníčkem. Pokoušely jsme se udělat přechod mezi těmito dvěma tóny *h* a *a* plynulý, nejdříve pomocí tzv. legata, což znamená, že druhou notu, kterou hrajeme nenasadíme jazykem, ale svážeme s první notou bez jakéhokoliv odsazení. Poté jsme se snažily o totéž ale bez legata, pomocí nasazování. Vylepšovaly jsme dýchání do břicha, nasazování tónů pomocí „dý“ a pořádné ucpávání dírek na flétně.

Hráli jsme notu *a* celou, notu půlovou i notu čtvrt'ovou, střídali jsme noty *h* a *a*, ale to děti moc nebavilo, bylo to na ně zdlouhavé a nejspíš i nezáživné.

Proto jsme opět zařadily rozpočítávadlo U potoka roste kvítí na tón *a* a pokračovaly písničkami Skákal pes přes oves a Holka modrooká i když dětem to do rytmu ani trochu nešlo.

Výsledky cvičení s Adélkou:

Lukášek se po zvládnutí tónu *h* pokoušel i o tón *a*, což se mu bohužel ale moc nedařilo. Dírky stále nešlo zakrýt, tak jak by to mělo správně být, a tak jsme považovaly za velký úspěch když se mu povedlo zahrát čistý tón.

Ondra K. se tentokrát zapojil i do dechové gymnastiky a dokonce se mu dařilo hrát oba tóny docela dobře. I rozpočítávadlo a písničky hrát jako jediný do rytmu.

Ondrovi P. se dařilo zahrát oba tóny krásně čistě, ale nasazování bylo špatné. Rozpočítávadlo i písničky se mu ale také docela dařily.

Mareček se nejvíce těšil na „sportovní pauzy“, kdy mohl přeskakovat a běhat po třídě. Nakonec se ale zklidnil a hrál moc hezky. Jen rytmus mu opravdu nešel, ani když jsme to pak zkoušely zpívat a vytleskat.

U Andrejky jsme se snažily zafixovat správné držení flétny zase pomocí barevné gumičky na ruce. Stále se nám to nedařilo, takže Andrejku hra brzy přestala bavit. Hrála s námi zase až rozpočítávadla a písničky na tón *a*.

Danečkovi se tón *a* dařil, ale bohužel vázlo legato, na které je potřeba více dechu, aby hráč udýchal dvě dlouhé noty bez přestávky. Dýchání do břicha mu bohužel stále nešlo.

7.6.3 Cvičení s Gustíkem

Když jsme zopakovaly tóny *h* a *a*, rozhodly jsme se přejít na notu *g*. Vysvětlily jsme dětem, že „Gustík“ se hraje pomocí levého palečku, levého ukazováčku, levého prostředníčku a pomocí levého prsteníčku. Takže je to vlastně taková „Andrejka“ s přidaným prsteníčkem.

Poté jsme odložili flétny a zacvičili si dechovou gymnastiku tentokrát s cviky – Balónek do břicha, Mašinka táhne vagónky a Mašinka zvedá můstek. Obzvláště cvik Mašinka dělá můstek se dětem velmi líbil.

Hráli jsme tón *g* na čtyři doby, na dvě doby, na jednu dobu a také na výdrž.

Střídali jsme tóny *h*, *a* a *g* různé délky, což se teda dětem vůbec nedařilo.

Hráli jsme rozpočítávadlo, tentokrát Ententýky, dva špalíky. Přidávali jsme písničky, místo Skákal pes přes oves jsme hráli Kalamajka mik mik mik.

Procvičovali jsme dýchání do břicha, správné nasazování, ale stále se nám zdálo, že to, že děti mají potíže se správným překrytím dírek je od dalšího hraní odrazuje. A pak tady byl také problém s rytmem.

Výsledky cvičení s Gustíkem:

Lukáškovi nešly ani tóny *h* a *a*. Tón *g* také nebyl výjimkou. A protože mu to nešlo, tak ho to tím pádem i přestávalo bavit. Proto a také kvůli zlepšení problému s rytmem jsme zařadily „Hru na ozvěnu“. My jsme vytleskaly nějaký krátký rytmus a děti musely jedno po druhém opakovat. Děti to tak zaujalo, že chtěly hrát dlouho, tak jsme to pak ztížily tím, že jsme rytmy podlužovaly.

Ondrovi K. se dařila „Hra na ozvěnu“, i když ho moc nezaujala. Těšil se na hraní a taky mu to šlo hezky.

Ondrovi P. stále nešlo správné nasazování a proto ho hra na flétnu také přestávala bavit. Soustředily jsme se proto u něj spíš na to, že krásně překrýval dírky, měl hezké,čisté tóny a písničky a rozpočítávadlo se mu moc dařilo.

Marečka velmi bavila dechová gymnastika i rozpočítávadla. Ale „Hra na ozvěnu“ se mu nedařila.

Andrejka se moc snažila při hře dlouhých tónů *g* a také při střídání tónů *h*, *a* a *g*. I když tóny nebyly moc čisté, bylo na ní alespoň vidět, že ji to baví.

U Danečka se výrazně zlepšilo dýchání do břicha. A i když se mu při „Hře na ozvěnu“ nepodařilo ani jednou zopakovat správně rytmus, hra ho bavila.

7.6.4 Cvičení s Fanynkou

V Žilkově metodice Veselé pískání - Zdravé dýchání je kapitola Cvičíme s Fanynkou zařazena až na konci učebnice. My jsme ji ale zařadily jako čtvrtou, protože tón f pokračuje logicky ve stupnici h a g f...

Pro tón f jsou možné dva hmaty – barokní a německý. My jsme si vybraly ten německý, protože je snadnější.

Po zopakování „Hry na ozvěnu“ a navazování tónů h, a a g jsme dětem ukázaly nový tón – tón f.

Hraje se tak, že dírky zakryje celá levá ruka a ještě ukazováček od pravé ruky. Jako „Gustík“, ale s ukazováčkem pravé ruky.

Opět jsme si zacvičili dechovou gymnastiku, cviky – Balónek do břicha, Mašinka táhne vagónky, Mašinka zvedá můstek, Jedeme na kole, Mašinka ve stanici.

Zahráli jsme si tón f na čtyři doby, dvě doby a jednu dobu. Snažily jsme se ho propojit s ostatními tóny, které už děti znaly, ale to překrývání dírek stále nebylo dobré.

Zahráli jsme si rozpočítávadlo a písničky, které už dětem díky častému opakování šly. A na závěr jsme si zazpívali písničky z učebnice.

Výsledky cvičení s Fanynkou:

Lukáškovi se velmi zalíbila „Hra na ozvěnu“. To bylo ale to jediné, co ho bavilo. Dechová gymnastika byla podle něj moc dlouhá, flétna nezáživná.

Ondrovi K. se všechny tóny dařily asi nejlépe ze třídy. Dokonce i ve správném nasazování a dýchání se zlepšil.

Ondru P. hraní nového tónu vůbec nezaujalo, opakování starých tónů ho nebavilo. Alespoň při „Hře na ozvěnu“ a rozpočítávadlech a písničkách se zapojil.

U Marečka stále přetrvávaly problémy s rytmem. „Hra na ozvěnu“ ho nebavila a pak už ho nebavilo vůbec nic a jen by si povídal s ostatními.

Andrejku opět bavila dechová gymnastika, ale hraní tónů a opakování ji moc nebavilo. Při „Hře na ozvěnu“ nezopakovala ani jeden rytmus správně.

Daneček byl po Ondrovi K. asi druhý nejlepší ze třídy. Skoro všechno mu šlo, proti ničemu neprotestoval a i při „Hře na rytmus“ bylo vidět, že se snaží.

7.7 Závěr výzkumu

Výzkum provedený v mateřské škole nedopadl podle původních předpokladů. Závěry výzkumu se rozcházejí se závěry profesora Žilky. Myslíme si, že metodika profesora Žilky může být účinná na starších dětech, ale pro malé děti z mateřské školy se nehodí. Dětské malé prstíky měly velký problém strefit se do správných dírek, překrýt všechny dírky, které bylo potřeba a na základě tohoto neúspěchu i přes veškerou snahu je znovu a znovu nějak navnadit je to přestalo bavit. Nemluvě o problému skoro u všech dětí udržet rytmus a trpělivě se soustředit na pískání jedné jediné písničky. Jedna z mála věcí, která je asi nejvíce zaujala byla údržba zobcové flétny po hraní.

Myslíme si, že na základě našeho výzkumu rozumná doba, kdy by se dítě mohlo začínat věnovat hře na zobcovou flétnu je až tak kolem osmého roku věku.

8 ZÁVĚR

V závěru naší práce bychom rády popsaly naši práci, zhodnotily průběh zkoumání, pobyt v mateřské škole a spolupráci dětí se zobcovou flétnou.

V kapitole první a druhé jsme se zaměřily na popis mateřské školy a logopedické třídy, jak všeobecně, tak konkrétně v mateřské škole, která nám výzkum umožnila. Paní ředitelka i paní učitelka z logopedické třídy byly moc milé a vstřícné.

Ve třetí kapitole jsme se zabývaly osobností, životem a myšlenkami profesora Václava Žilky a také jeho předchůdcem a původcem myšlenky léčit hrou na dechový nástroj astma u dětí Meyerem Marksem.

Čtvrtá kapitola nabízí srovnání metodiky profesora Žilky – Veselé pískání – Zdravé dýchání a Ladislava Daniela, který napsal sedm dílů učebnice Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, podle níž se učí na nejvíce základních uměleckých školách v České republice.

Pátá kapitola přináší popis netradičního výchovného koncertu pro děti a mládež s názvem Dřevěná píšťalka, který profesor Žilka začal organizovat podle hesla J. A. Komenského „Schola ludus“ neboli „Škola hrou“. Děti se tam naučily mnoho věcí zábavnou formou.

V první podkapitole páté kapitoly jsme se pokusily čtenářům přiblížit hudební tábor pištců – HUTAPI, který profesor Žilka každý rok v létě pořádal v Říčkách v Orlických horách. Popisovaly jsme co si děti i jejich rodiče mají vzít s sebou, jak vypadá takový den na hudebním táboře i zážitky pištců, kteří se již tábora zúčastnili.

Druhá podkapitola páté kapitoly popisuje názor MUDr. Pavla Bojara, CSc, tehdejšího ministra zdravotnictví na myšlenky profesora Žilky.

Třetí podkapitola páté kapitoly, která se nazývá Léčivá píšťalka se zabývá popisem dalšího Žilkova projektu pro děti s dýchacími potížemi, kterým se snažil pomáhat i v léčebně v Říčanech u Prahy.

Šestá, nejdůležitější kapitola celé práce se nazývá Veselé pískání – Zdravé dýchání a popisuje metodiku Václava Žilky od začátku až do konce. Začíná pokyny jak dítě učít hrát na zobcovou flétnu i když ne každý rodič je učitel, jak správně držet zobcovou flétnu, jak vlastně vypadá zobcová flétna, jak správně nasadit tón a udržet rytmus a

hlavně tím nejdůležitějším před tím, než vůbec začneme hrát – správným dýcháním. Správné dýchání je totiž pro každého flétnistu nesmírně důležité. A také jak nabízet flétnu nejmenším dětem, čímž jsme se v mateřské škole převážně řídily my.

V sedmé kapitole, už kapitole praktické části, jsme popisovaly cíl výzkumu, výzkumný vzorek a prostředí výzkumu, samotný výzkum a také jeho závěr.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

ČERNÍKOVÁ, J., ČERNÝ, J., PROPPEROVÁ, M. *Jóga pro děti aneb hrajeme si na zvířata*. Liberec: Liberecké tiskárny, 1990. ISBN 80-85269-00-7.

DANIEL, L. *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Panton, 1985. ISBN 35-101-84.

HOLOUŠOVÁ, D., KROBOTOVÁ, M. *Diplomové a závěrečné práce*. Olomouc: UP Olomouc, 2002. ISBN 80-244-0458-3.

JELÍNEK, J., ZICHÁČEK, V. *Biologie pro gymnázia*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-089-X.

PETRÁKOVÁ, H. *Jóga – 101 praktických rad*. Praha: Ikar, 1998. ISBN 80-7202-187-7.

SMOLÍKOVÁ, K. a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. ISBN 80-87000-00-5.

ŽILKA, V. *Jak se dělá muzikant*. Praha: Petrklíč, 2004. ISBN 80-7229-106-8.

ŽILKA, V. *Veselé pískání – Zdravé dýchání*. Praha: Panton, 1993. ISBN 80-7039-190-1.

ŽILKA, V. *Zdravé dítě a kouzelná píšťalka*. Ústí nad Orlicí: Klubcentrum ve spolupráci s MŠMT ČR Praha.

Internetové zdroje:

Dostupné na WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz>

Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org>

Dostupné na WWW: <http://www.zs11.plzen-edu.cz>

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Tabulka hmatů pro barokní systém

Příloha č. 2: Cvičení s Honzíkem

Příloha č. 3: Cvičení s Adélkou

Příloha č. 4: Cvičení s Gustíkem

Příloha č. 5: Cvičení s Fanynkou

Příloha č. 6: Notový záznam Jede, jede poštovský panáček

Příloha č. 7: Notový záznam Okolo Frýdku

Příloha č. 8: Notový záznam Dej Bůh štěstí

Příloha č. 9: Souhlasy zákonných zástupců dětí a ředitelky MŠ

Příloha č. 10: Informace o táboře „HUTAPI“

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Monika Leznová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Eva Rádlová, Ph.D
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Péče o rozvoj dětské řeči v logopedické třídě běžné mateřské školy
Název v angličtině:	The Care about Development of Baby Talk in Logopaedics Class in Common Day Nursery
Anotace práce:	Tato práce je zaměřena na popis a následné vyzkoušení metodiky profesora Václava Žilky „Veselé pískání – Zdravé dýchání“ v praxi.
Klíčová slova:	„Dřevěná píšťalka“, „Léčivá píšťalka“, logopedická třída, metodika, noty, zobcová flétna.
Anotace v angličtině:	This work is focused on description and testing methodologies in practice, Professor Vaclav Zilka „Veselé pískání – Zdravé dýchání“.
Klíčová slova v angličtině:	„Dřevěná píšťalka“, „Léčivá píšťalka“, logopaedics class, methodologies, notes, flute.
Rozsah práce:	48 stran, 53 479 znaků
Jazyk práce:	Český jazyk

Příloha č. 10 - Informace o táboře „HUTAPI“

Co účastníci tábora potřebují s sebou:

- 1) Dobrou náladu a smysl pro humor
- 2) Sopranovou zobcovou flétnu pro každého. Budete-li si ji teprve kupovat, doporučujeme koupit alespoň pro dítě japonskou flétnu AULOS. Je z umělé hmoty a přece má krásný, zvučný hlas jako kvalitní dřevěná flétna. Je však nezníčitelná, což v rukou dítěte je velkou výhodou. Nepodléhá změnám teploty jako dřevěné nástroje (teplo - mráz). Všichni lektori HUTAPI na AULOS s potěšením hrají a koncertují. Její cena je přibližně stejná jako u jiných fléten z umělé hmoty.
- 3) Pro dvojici stačí 1 pult na noty, je však nutný. Každý muzikant jej má mít doma, aby hrál vestoje a nekřčil a nehrbil se při hraní ze stolu. Nějaký bicí nástroj (dřívka, tamburínu, rolničky, triangel, činelky)
(Žilka, Zdravé dítě a kouzelná písťalka, s. 10)

Program HUTAPI

6:10	Budíček
6:30 – 7:00	Rozcvička, píseň a heslo dne
7:00 – 7:20	Mytí, ranní příprava
7:20 – 7:50	Snídaně
7:55	Nástup do učeben
8:00 – 11:45	Čtyři hodiny výuky, dechové gymnastiky a individuálního cvičení
12:00 – 12:30	Oběd
12:30 – 13:30	Volno. Na pokojích se nehraje, polední klid, aby nejmenší děti mohly spát.
13:30 – 15:15	Vycházka v kolektivu s 20 min. přestávkou na dechová cvičení, hry, běžecké soutěže, zastavení u potoka...
15:30	Svačina
15:45 – 16:30	Individuální cvičení nebo výuka ve skupině

16:45 – 17:30 Společná výuka u prof. Václava Žilky
17:45 – 18:10 Večeře
18:10 – 18:40 Volno, hry
18:45 – 20:00 Dostaveníčko (malý koncert lektorů a účastníků)
20:00 – 20:30 Příprava a spaní
20:30 Večerka pro děti
20:50 – 21:50 Přednáška prof. Žilky nebo MUDr. Evy Čádkové, nebo beseda s rodiči
22:00 Večerka pro rodiče, absolutní klid v táboře a na pokojích (poslední
večerka je ve 24 hodin)
(Žilka, Zdravé dítě a kouzelná písťalka, s. 11, 12)